

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 300 (9677) | 1974 чылдың декабрь 25, среда | 1925 чылда үнүсүлгөттүнгө | Өртөө 2 коп.

РСФСР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунда

Декабрь 23-те РСФСР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун хуралында РСФСР-ниң Дээди Сөвединиң сески чымыжының сески сессиясынын хүн айтырыгына болгаш ажалдаар чурумуна холбашкан айтырыгларын чугалажып көргөн. Президиум бо айтырыглар талазы-биле доктаалды хүлээп алгаш, РСФСР-ниң Дээди Сөвединиң Даргазына чотур саналдарын дамчыткан.

Россия Федерациясынын РСФСР-ниң Дээди Сөвединге кирип келгени 1975 чылда РСФСР-ниң улус ажил-агыйын планы болгаш бюджетин, а ол ишкел 1973 чылда РСФСР-ниң бюджетиниң күүселдезиниң дугайында өткөттү РСФСР-ниң Дээди Сөвединиң доктаамал комиссияларынын чугалажып көргөниниң түнөөлөрүн дугайында РСФСР-ниң Дээди Сөвединиң план-бюджет комиссиясынын даргазы С. Н. Сабаневтин шындаанын РСФСР-ниң Дээди Сөвединиң Президиуму чугалажып көргөн.

РСФСР-ниң план-бюджет, адырлар айы-биле комиссияла-

ры болгаш аныктар херектериниң талазы-биле комиссиязын 1975 чылда РСФСР-ниң улус ажил-агыйын хөгжүдериниң Күрүне планын, 1975 чылда РСФСР-ниң Күрүне бюджетин болгаш РСФСР-ниң 1973 чылда Күрүне бюджетиниң күүселдезиниң дугайында баш удуз чугалажып көргөш, оларын РСФСР-ниң Дээди Сөвединге кирип төлөөдө, түнөөлөрүн белеткеп кылганын Президиум бодунун доктаалында демдегледен.

«Ажылчы чоннар депутаттарынын көдө болгаш суур Советтериниң ажилын экижидер дугайында СЭКП ТБ-нин доктаалы база «РСФСР-ниң ажилчы чоннар депутаттарынын көдө, суур Советиниң дугайында» РСФСР-ниң Хойлузунга Рязань областын ажилчы чоннар депутаттарынын көдө болгаш суур Советтериниң күүселди турарынын дугайында айтырымны хуралга база чугалажып көргөн.

Хуралды РСФСР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Даргазы М. А. Яснов даргалап өрттирген. (СЭТА).

РСФСР-ниң Дээди Сөвединиң Сески Чымыжынын Сески Сессиясынын Ажыттынганы

Советтер чурту—беш чылдың доостур чымыжын бүдүүзүндө келген. 1975 чылда Россия Федерациясынын улус ажил-агыйын хөгжүдериниң сорулгаларын бүгү талазы, ажил-херекчи өзү-биле чугалажып көөрү—республиканың Дээди Сөвединиң ээлчеглиг сессиясына киржири-биле Москвада келген депутаттарның сорулгалы ол боод турар.

Бүгү автономнуг республикаларның, крайларның, областтарның төлээлекчилери төгүлүг үсдө Кремльдин Улуг ордузунда ууржып турар. Совет улустун беш чылдың дөрткү чымында күш-ажылчы улуг чедишкенин чурттуң улус ажил-агыйын улам ыңай хөгжүлдени хандырган. СЭКП ТБ-ниң Чингине секретары эш Л. И. Брежневтин делгеренгей чүве чугалааны СЭКП Төп Комитединиң Пленуму болгаш оон собда болган ССРЭ-ниң Дээди Сөвединиң сессиясы 1975 чылда ССРЭ-ниң улус ажил-агыйын хөгжүдериниң Күрүне планының болгаш ССРЭ-ниң Күрүне бюджетиниң төлөвилелдерин чугалажып көргөн. Чурттуң экономикаын өздүлдениниң, улустун материалдык чаагай чоруун болгаш культурулук денелиниң бедириниң перспективалары айттынганы.

СЭКП ТБ-ниң Пленумунун шийтирлерин күүседиринче, Россия Федерациясынын ажилчы чоннарын тоску беш чылды чедишкенин доозарынче угланган тодаргай, боттуг саналдары декабрь 24-те ажыттынган сессияга РСФСР-ниң Дээди Сөвединиң депутаттары кирир.

Эштер Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, А. А. Гречко, В. В. Гришин, А. П. Кирилленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Су-

лов, А. Н. Шелепин, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катусhev оларны депутаттар болгаш аалчылар туруп келгеш, динмитиг, үргүлчүлүгү адыш чаксап, угкааннар.

РСФСР-ниң Дээди Сөвединиң Даргазы депутат В. А. Котельников сессияны ажыткан.

Сессиялар аразында мөчөөн депутаттар А. Н. Гандурин, К. А. Новиков, А. С. Панюшкин, М. Ш. Шакирьянов оларны тураскаалы сессиянын киржикчилери туруп өзүлөөннар.

Чаа сонгуттурган депутаттар В. Ф. Гавриленко биле Н. И. Маслеников оларнын буюрүдир бижиктерин хынап көргөниниң дугайында Мандат комиссиясынын илеткелинин талазы-биле доктаалды хүлээп алган.

Сессиянын хүн айтырыгларын бадылаан:

1. 1975 чылда РСФСР-ниң улус ажил-агыйын хөгжүдериниң Күрүне планының дугайы.

2. 1975 чылда РСФСР-ниң Күрүне бюджетиниң дугайы болгаш 1973 чылда РСФСР-ниң Күрүне бюджетиниң күүселдезиниң дугайы.

3. РСФСР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Чарлыктарын бадылаарының дугайы.

Сессиянын хүн чурумунун бирги айтырымын, талазы-биле—1975 чылда РСФСР-ниң улус ажил-агыйын хөгжүдериниң Күрүне планының дугайында илеткелди РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелинин Даргазынын оралакчызы, РСФСР-ниң Курпан даргазы депутат Н. И. Маслеников кылган. (СЭТА).

РСФСР-ниң Дээди Сөвединиң депутаттар төлээлекчилериниң чөвүлелиниң болгаш Мандат комиссиясынын хуралы

Декабрь 23-те Кремльдин Улуг ордузунга РСФСР-ниң Дээди Сөвединиң депутаттар төлээлекчилериниң чөвүлелиниң хуралында РСФСР-ниң Дээди Сөвединиң сески чымыжынын сески сессиясынын хүн айтырыглары болгаш ажалдаар чуруму-биле холбашкан айтырыгларын чугалажып көргөн.

Хуралды РСФСР-ниң Дээди Сөвединиң Даргазы В. А. Котельников чоруткан. Төлээлекчилер чөвүлелиниң хуралында

РСФСР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Даргазы М. А. Яснов киришкен.

Декабрь 23-те РСФСР-ниң Дээди Сөвединиң Мандат комиссиясынын хуралында СЭКП ТБ-нин доктаалы база «РСФСР-ниң ажилчы чоннар депутаттарынын көдө, суур Советиниң дугайында» РСФСР-ниң Хойлузунга Рязань областын ажилчы чоннар депутаттарынын көдө болгаш суур Советтериниң күүселди турарынын дугайында айтырымны чугалажып көргөн.

Хуралды комиссиянын даргазы М. П. Трунов өрттирген.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң доктаамал комиссияларында

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң аныктар херектериниң талазы-биле доктаамал комиссиясынын декабрь 24-те хуралында профессионал-техник өөрделге чөвүлелиниң чөвүлелинде бүгү-нүпү ортумак өөрделге же шийтирлерин доозар дугайында доктаамал күүседиринче угланган хемчеглер дугайында айтырымны чугалажып көргөн.

Профессионал-техник өөрделге чөвүлелинде бүгү-нүпү ортумак өөрделге же шийтирлерин доозар дугайында доктаамал күүседиринче угланган хемчеглер дугайында айтырымны чугалажып көргөн.

«Тыва көдөзү тудуг» трестиниң доозар ажилдары чедир чорутуу турарын комиссия демдегледен. Балгасының № 2 профессионал-техник үч-илчелинде болгаш үч-илчелерин филиалдарында ортумак өөрделге же шийтирлерин доозар дугайында доктаамал күүседиринче угланган хемчеглер дугайында айтырымны чугалажып көргөн.

«О. Шынаа» совхозунун тевүрге ийн аал ишти чурттаар ады бурталга бажынын тудар, оларнын бажын ам доозар чыгаш. Артан чыгыс бажын ол совхозтун Ак-Чыраа салбырлары тудуп эгелээр бис. Мехколоннанын ажил-шичкелерин чыраа-ла келер чымын кылып роулар ажилдарын амдыгашкан эгелээр берген. Чижээ, ол-ла совхозка 3 чурталга бажынын тудар укурду, оң бирээзиниң таваан салын эгелээр берген. Дөрт хой каажасы тудар, ам бирээзиниң тудуун эгелээр кылдыр белеткеп алган бис. Ийн ивек каажасын бирээзин тудуп киришкен.

«О. Шынаа» совхозта 48, «Ак-Эрик» колхозта 60 орунчуг интернат тудуун мехко-

лолоннанын тудугжулары күрүне комиссиясына дужаган. Ажилдың түнөөн, хандырылган талазы-биле чеглестер турган болза, моон-лаа белки болур турган. Чижээ, мехколоннага август айдан эгелээш ноябрының эгезинге чедир сойга шил, кургап шуга-тар чагылары келбей келген. Кургап шуга-тарын чүг-ле ноябрь 13-те, а соңга шил—ноябрының төнүзүнде эвээшти экелген, хандырылган мынчалар саалдын турар чорук объектилерин өй-шандаа ажилгалга кирериниң шалтыктык болуп турарын демдегледен арка чок. Борта колхозунда «Тыва көдөзү тудуг» трестиниң буюрунче-технологот компектизация эргелен буюрулу.

Ол ишкел бистин мехколоннада калдыр-биле четчелээшкн берге байдалда. Чүг-ле дөрткү кварталда биске 152 ажилчыны тургуп деп планнан болза, херек кырында

ажилдап турар киж 47-ле тудужу, азы 38 хуу. Бо талазы-биле бистин «Тыва көдөзү тудуг» трест чаа тургустунган мехколоннага дээштиң дузаны чедирер боор деп идеген турар бис.

Бистин автотранспортка херектеливиң кайы-лаа мехколонналардан улуг. Чүге дие, тудуг чорудуп турар херектериниң бир ужуна, окке ужуна чедир 186 километр. Чижээ, лесовоз хүндө орта чыгыс рейс кылдыр. «Тыва көдөзү тудуг» трестин автотранспортка командироквалеп келген чоллаачылар недея дургузунда ийн-үш рейс кылдырылган эртен болур-дур. Ол хире ажалда каш, Кызылче чаа бергилээр. Бистин трест бо айтырымын болур-чотууру-биле шийтирлеп бээр чугула.

О. КИМ, № 1070 мехколоннаның начальниги.

Хову-Аксиниң амыдыра хандырылган комбинатта Тадырайа мурнакчы буюруга черлериниң бирээзи. Тус черинг ында буюрууга черлериниң аразында калбарган социалист чарыкчы тилекчи болуп, партия райкомунун болгаш райүүсүмүнүн шийтир Кызыл туруп ол чаалап алган.

Комбинат октябрь-ноябрь айларың планын 119 хууга күүсеткен. Пектерден даштык хеп даараар шех эң өкн көргүзүгүт. Мында мурнакчы амыдырлар база кайы хей: даштык хеп дааракчылары Мария

Долгих, Мария Шырып, Надежда Дроздова, Мария Александрова, тоску беш чылдың планый хуусаа бенинде күүседиринке ийди кылдыр мастер Василий Шалана, оңт кадайы Анна Шалана.

ЧУРУКТА: коммунист күш-ажылдың шийтирлерин, онту беш чылдың үлүүнде амыдап турар комсомолчу Надежда Дроздова.

М. ХЕНЧЕ-КАРАНЫҢ сөзү болгаш фотозу.

БҮРҮН ЧҮҮЛДҮГЗҮНҮП...

ССРЭ-ниң Дээди Сөвединиң тоску чымыжынын ийги сессиясынын материалдары бүгү совет улус бистин чурту-руска коммунистг ийгиликтерин тургузарына улуг ажил-херекти кылганын херекчилер турар. Беш чылдың эртенге дөрт чылдарын дургузунда улус ажил-агыйын дең-деск хөгжүлдөш, чоңуң мәте-риалдык чаагай чоруун экижидер дөш партиянын, Совет чарактын хүн буюру чорудуп турар ажил-чорудуулар дээш киж ы бүрүзү чоругарларын, аңаа улам сорук кирер апар.

1975 чылда Күрүне планын болгаш Күрүне бюджетин чугалажып тура, депутат буюруу коммунистг тургузушкунга, тайбынын болгаш айыма чок чорукту быгылаарына бистин бүгү чедишкенин СЭКП Төп Комитединиң ажил-чорудуулары-биле сырын харылаанын демдегледен турганнар. Ол дээрге, чоптуң үнөөлөрү. Ылаңга делегейин дур-лаа, бичина-лаа чурттарынын аразында дүшкүрүгү чорукту чыгарыдырлар дээш СЭКП ТБ-ниң Чингине секретары эш Л. И. Брежневтин хууда ажил-чору-

дугазы биске, совет улуска эңне чок. Ыңчангаш ону буюруу-биле делтик турар бис.

Көдөзү ажил-агыйа айттылган хемчеглерин күүседиринге үлүг-хуумну кирир дөш сорукту амыдаар мен. Ол чүд дээрге, келер чымын 100 хой-дан-ла 100 хурагынын, бир баштан-ла 2 кг дүктүг кыргыч алдыр хуузелге чедишкенин күүседирин буюру.

Д. МОНГУШ, «Сут-Хол» совхозтун хойжуу, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң депутаты.

ӨӨРҮШКҮМ ХАЙНЫКТЫРДЫ

Беш чылдың тодарыкчы чымыжын өсөөгү хушери артан. Бистин Сарыг-Талдың малчынарыдан эгелээш Советтер чуртуун бүгү чоңу хамык күштү, арга-дуржуларын планын оонаалдарын болгаш социалистг хүлээлгелери бо артан хонуктарга долу болгаш ажил күүседиринче угландырган. Чоптуң мындай күш-ажылды көзүлдүшкүндү үзүндө СЭКП ТБ-ниң Пленуму болгаш ССРЭ-ниң Дээди Сөвединиң сессиясы болуп эртен.

Оларның материалдарын бистин бода мал бригаданын малчынары дегерези деткип, чүүлдүгүзүп турар. Кимниң-ла аалынга баарга, чуга ол: Коммунистг партия болгаш Совет чазак 1975 чылда улус ажил-агыйын хөгжүдериниң талазы-биле кайгачыктык сорулгаларын сагаан! Ол сорулгаларын күүседир дээр-ле, совет кижиниң амыралын улам экижидер-дир. Ыңчангаш бистин малчынарыны мен болум база, бо чаагай херекке үлүүгүстү кирир бис.

МЧАЭ болган колхоз, Арээс болгаш Советтер ажилыга чуртталгамы бараалгаткан

Чөөн-Хемчик районуң «Искра» колхозу — районуң мал амылдыг ажил-агыйларынын бирээзи. Нийти орулгалы 49 хуузу эртен чымын хой ажилданан кирген. Хойнуң чайгы смитилгезин эки организастаанылдан мал бүрүзүчү ортумак денязына 46-48 кг чедир, тус черин хоондан 2,2 кг дүктү киргип алган.

Кызымак ажил-агый-биле чоңуң хундукчелдин чаалап алган мурнакчыларын саны чылдан чыле нежегин турар. Терүрү 100 баш хойга оонаштыр 104-105 чедир хураган камгалал алган. Ооржак Алдын-оол, Ооржак Доржу, ху-

Хойжулар Саая Маамыр-оол, Ооржак Доржу, Ооржак Седеп, М. Хурал-оол олар кышка база эки белеткенген. Колхозтун хойку бригадаларында амы үсдө хой оол-лашканы эгелээш. Чамдык колхозта хураган саны 60-70 чедип.

Мал ажилында ажилдап турарларга кичингеин колхоз баштаар чеди, партия комитетин болгаш көдөзү Советтин күүсүмү чотур дичээлгеин угулдирды, оларга лекция, бевесадарын доктаамал кылды, тонна сиегени кезип белеткенге, кыштаанда чедирип алган. Чаш хураганнар хүлээп алдыр каажанын бүрүн белеткенге.

М. УДУР-ООЛ.

ХУУСАА БЕТИНДЕ

«Кызыл тудуг» эргелелиниң мурнакчы бригадалары тодарыкчы чылдың планын оонаалдазын болгаш бедиктерин хүлээлгезин хуусаа бетинде күүсеткен.

Эргелде эш А. Мирошкова удурткан тудужу бригадалыны кижигүнери чыл планын 20 хонук эрте күүседирин. Улуг панельдер-биле чурталга бажынарын тудуп турар бо бригаданын кижигүнери күш-ажылдың бүдүрүчүлүүн бедиктер. Бир ажилчына оонаштыр аларга чыл планында көрдүнгенин 1,8 муң рубльдин тудуг ажилдары хей кылдылган.

ХҮЛЭЭЛГЕ КҮҮСЕЛДЕЗИН ХЫНАП ТУР БИС ЧЫЛДЫН АЖЫР КҮҮСЕТКЕН

«Тыва көдөзү тудуг» трестиниң доозар ажилдары чедир чорутуу турарын комиссия демдегледен. Балгасының № 2 профессионал-техник үч-илчелинде болгаш үч-илчелерин филиалдарында ортумак өөрделге же шийтирлерин доозар дугайында доктаамал күүседиринче угланган хемчеглер дугайында айтырымны чугалажып көргөн.

«О. Шынаа» совхозунун тевүрге ийн аал ишти чурттаар ады бурталга бажынын тудар, оларнын бажын ам доозар чыгаш. Артан чыгыс бажын ол совхозтун Ак-Чыраа салбырлары тудуп эгелээр бис. Мехколоннанын ажил-шичкелерин чыраа-ла келер чымын кылып роулар ажилдарын амдыгашкан эгелээр берген. Чижээ, ол-ла совхозка 3 чурталга бажынын тудар укурду, оң бирээзиниң таваан салын эгелээр берген. Дөрт хой каажасы тудар, ам бирээзиниң тудуун эгелээр кылдыр белеткеп алган бис. Ийн ивек каажасын бирээзин тудуп киришкен.

Техника септелгези

ТЕМП БИЛЕ ШЫНАР

Тоску беш чыл планының доостур ажилы—1975 чылдың чаксы хову ажилдарына 1328 тракторун, 882 сүзүк автомобили, 868 алазынын, 897 селажыны, 172 культурирону болгаш өске-лаа хей көзүгү машиналарын колхоз, совхозтарын, «Сельхозтехника» салбырларынын мастерскаяларынга септел белетээр планнаттынган. Механизаторлар кышкы үсдө кайы хире улуг хемчээлди ажилды кылдыр оон тодаргай-дыр.

Чамдык колхозтар болгаш совхозтар «Сельхозтехника» салбырлары техника септелгезин организастыг чорудуп эгелээш. Дөрткү кварталда тракторлар септелгезиниң планын «Коммунистг херек», «Халык», «Искра» колхозтар, «Хемчик», «Революциянын чал-быжык», «Шиялыг» совхозтар, а кожуг машиналары септелгезин «Шекээр», «Бурунаар», «Ак-Тургу» совхозтар доозуп-кал.

Техника септелгезин «Найрала», «Чыра-Бажы», «Кара-Халык», Тока аттыг совхозтарда эл-не оожум чорудуп турар. Ол ажил-агыйлар дөрткү кварталда септелгезин чорудуп турарларын чүг-ле 30 хире хуузу септелгезин алган. Ажилы-биле чугалаарга, ол черлерде септелгезин үзүлгөн-дир.

Республиканын ажил-агыйларынын көдөзү ажил-агый техникасын белетээринге «Сельхозтехника» септелгезин бүдүрүлгелери улуг дузашы чедирер укурду. Катты-ажылчынын мастерскаяларына дөрткү кварталда 320 тракторун, 220 автомашанын, 130 даяштыг шимчелчилерин, 300, автомобиль моторларын септелгезин көрдүгөн. «Сельхозтехника» Кызыл катты-ажылчынында өске бүгү салбырлары ол оонаалдын күүсөдөп болур аргалыг. Кы-

зыл каттыжыныкы дөрткү кварталда 115 трактор-септээр турган, чүг-ле 46-ны белеткээш. Ол чорук квартал планын күүсөдирин үсрениге чедир турар.

Көдөзү ажил-агый техника септелгезин турарынын күдү томпылаанын чыл чыдааганы болза, ажил-агыйларын удурткучуларынын, специалистериниң септелгезин оожум чорудуп, ону чаксы үсдө солгар-ладын турары болур. Ыңчангаш прахта моон мурунда чылдарда берге байдалга таварыштырып турганы билдингир болгай. Чамдык ажил-агыйларын удурткучулары оон чотур түнөөлди кылбай турары элденгит.

Дыка хой септелге мастер-скаялары ажилчынар-биле ам-даа четчелеттимээш. «Тес-Хем», «Тивилеге», «Чыраа-Бажы» болгаш өске-лаа совхозтарын мастерскаяларында техниканы септелгезин үндүрериниң графин чок. Механизаторларын күш-ажылдын организастыгы калбартынат. Чамдык ажил-агыйлар техника септелгезинче оондап киргеш, ам ажилды буу-хаа чорудуп турар. Ыңчангаш септелгезиниң мынары кудулап турар. Чоруткан кыналдаан азырга, «Ак-Тургу», «Барлык», «Дөң-Терезин» совхозтарда

КУШ-АЖЫЛДЫН ХООЧУНУ

Машина бичи баалыкты ашкыш, ховуужуу куу угдапкан. Кыйгак хар соонда тапта берген орукта онгул-чылгид-даа чок, дески. Илдем болура чолалык өөрүп чоран: техниканын болгаш кывар-чаар материалдарын камалгазынга-даа эки, уауи оруктуу кызырдыгында-даа мэттас. Ол бүгүн кожа орган хоочун бригадир кайы эндээр, харыч лектирин болаан.

— Бөгүн чедер аалдарымыс хей. Суванымга олурумда, мында коданга база суган сөөртүп бер аа. Илчымас болуусуца, орайтаар бис.

Чолвачи караан оруктан адырбайн-даа, оон-биле чөл-шээрешкен. А бригадир оон өске чуу-даа мэттаан. Чүге дээрге, оон сатыш-бодалым ажылыште чораш:

«Кыш берге болур хире. Чер кара чыгыш, а соогу кедерге. Кара кыш малга-даа, кижиге-даа харлыгыдан дора. Харлыг-даа суксуу-сугатка-даа немере, оон-моон шапак суген-тооуун-даа сөөртүп болгай. А ам? Ам суг сөөртүр машиналар челишпес, бирээни үредген. Хой суксап турар, коданга кандыг-даа машина дагжаарга үлөп келди. Мал чени база кирелти. Хойнуң массалыг оолдарында чедир эвээш үе арткан. Бөгүн аалдарымыс кезип, бүгү байдалды демдегеп, малчынарның чыгыш-сугун дынап алгаш, даарта парток хуралына илеткээр-дир».

Улуг-Хем районун «Ак-Турт» совхозта №1 хойжу бригаданын бригадир Виктор Чап-Хөөевич Мактар хоочун коммунисттерин бирээни. Ол 1938 чылда Кызылдан каттышкы школанын зооветеринарлыг салбырын дооскап, Чолаанын үлөгерлиг станицында (амгы Тандыла Кедээ аймагы дуржула станцияны харын анаа үндөлтөткөн) мал эмчизи болу берген.

Мал уксаанын экижидерине, малдың энээ-бүрү аарыларынга улуу демиселге оон кириген үлү улуг. Малдың аарыларын, оларын эмнээринин болгаш халалырыг аарыларын илгерилеңири (амгы Тандыла Кедээ аймагы дуржула станцияны харын анаа үндөлтөткөн) мал эмчизи болу берген.

Мал уксаанын экижидерине, малдың энээ-бүрү аарыларынга улуу демиселге оон кириген үлү улуг. Малдың аарыларын, оларын эмнээринин болгаш халалырыг аарыларын илгерилеңири (амгы Тандыла Кедээ аймагы дуржула станцияны харын анаа үндөлтөткөн) мал эмчизи болу берген.

Мал уксаанын экижидерине, малдың энээ-бүрү аарыларынга улуу демиселге оон кириген үлү улуг. Малдың аарыларын, оларын эмнээринин болгаш халалырыг аарыларын илгерилеңири (амгы Тандыла Кедээ аймагы дуржула станцияны харын анаа үндөлтөткөн) мал эмчизи болу берген.

«Билиг» нитилелин район организацианын баштаар черинин харысалгалыг секретары.

ЧУРУКТА: районун илдепкей лекторлары — солагай талаанын доржт Ховамыг Докулаак, Моген-Бурен кедээ Советиниң куускомунун дарагы Хомуку Эрес-оол, башкы Николай Донгак, ВЛКСМ райкомунун ийги секретары Чуудун Кара-кыс дуржуланын солчуп олар.

А. МЕЛЬНИКОВТУҢ ФОТОЗУ.

коммунисттер номдан өөренип, билип алары үнө чок болур деп, В. И. Ленин өөрдөп чоран.

Совет кижилерин хей нуруудың куш-ажыл амылдарынга буюу угтамы, арга-мергежилдерин болгаш талантыларын илдерип чүлүү апарган. Бүгүн нитилелин чыгарып чоруу дээш чолалык куш-ажылга кижинин медресе, бедик сагыла-чурум шынарларын сайыраар, улустарын акылдуука набырланын, социалист илдерилеңири харылаалары быжыгар.

Партия организациаларынын, профилелдеринин, комсомолдуң болгаш аймак-агыл организациаларынын куш-ажыл амылдарына тоску беш чылда социалисттик чырыш улам улуг хемчээлиг калбарган. Социалисттик шынар талазы-биле чаа коммунисттер, комсомолдулар болгаш партия кижиниң эвээш активчилер өөренип эркен. Оон ангыда, 40 миллион ажыг кижикомсомол политиканын аңгы-аңгы эвеналарыга, улусту университеттерге, экономиктиг өөрдөлгө системанын өөренип турган.

Партийжи болгаш экономиктиг өөрдөлгөн бүгү кижинин хаммын мурунда идеология кадрларын даамааржыр. «Белорустиянын партия организацианында идеология кадрларын шкири болгаш кижилер талазы-биле ажылыг дугайында» СЭКП ТК-нин доктаалында идеология ажылыг чорудулуң кол-кол углавышкынарны болгаш сорулгаларын, ажылы чонларын илдеп дадыгышкынын экижидерин аргаларын тодараткан. Идеология ажылы — ол дээрге, коммунизм тургузушкунуң делегей империализмине болгаш реакцияга, оппортунизме болгаш ревизионизме удуу демиселдин мурнакчы чачуу-дур деп ол партияжи чугула документте ошалап демдегелген.

Эртем бугулар үеел-бодалым үндөлгөн тыптыгына болгаш массалыг информацийын болгаш пропаганданын чекестери — парлагга, телевидение, радио чугула ролуа ойнар турар. Партия биле күрүнө информацийын чекес-херекселеринин материалдыг базанын быжыглан турар. Ам чуртун чурттагы чонунда 50 миллион ажыг телевизор, 100 миллион хире радиолуу аппарат, Солунларын болгаш журналдарын чыгарып улаа үнө тарагы 300 миллион экземпляр ашкан.

Былдыг организациалар коммунисттер кижизилде кижилерин куш-ажыл-биле, оларнын хей-ини айма-чорудула-биле сыйып холбайлыг. Ажыл чокка, демисел чокка

бирээни апарган. Куш-ажылды хоочуну ам сакмашкын Володя Хурагалдагы дадынып алган. Билин, мергежил болгаш дуржулазын ол мынчаар аныктарга дамчыдып, буянын херекти бугуруп турар.

Бригадирин бодунуң ажылыг база эвээш эвес тос кижик. Лосын биле Лобузын сөлдүг уңдешкен. Викторуң профессионал-техникти үндөлгөн дооскан аймактык чорурлар. А болмын эртумак школа дооскан Тянис кондуктор, өскелери саликте болгаш школада.

Виктор Мактар партия кижиниң 1931 чылда кырган. Оон бээр коммунист белин алды алдарын-биле эилеп, Төрөн чуртуга, Коммунист партиянынга болгаш чоңуна бараан болуп келген.

Ч. КАРА-КУСКЕ.

ЧУРУКТА: хоочун коммунист В. МАКТАР.

ШЫНАРЫ БОЛГАШ ДЭЭШТИИ ЧЕТПЕС

Бистин районда «Билиг» нитилел организацианын лекторлары партияны болгаш чактыктын политиказын айма-агылчыларга калба-биле пропагандалаарына, чон ортууна политиказын аймактык чорудулуң идеология киржи, лекция пропагандалаан амылдарына, практиктик сорулгаларына хандыр холбаштырып оралдыжып турар. Олар бо чылдын эртен айларында барык-ла он беш муң ажыг кижиге 380 ажыг лекцияларын номчаван. Оон ангыда «Билиг» нитилелин лекторлары болгаш илдепкей темалыг кезээрге, ужуражылгаларга болгаш конференцияларга, агитбригада-биле казы үнүшкүчтерге база киржи турар.

Бисте хей-хей эитер бо чылда хей-иниңиң даалтамы бугула харысалга-биле көрүп, ак сеткилдиг күөсүлгү турар. Билдиги лекторлар: Сергей Самыла, Нина Куулар (районун кижик эмескенде), Хомуку Эрес-оол, Салмак Орте («Моген-Бурен» колхозта), Хертек Адыг, Николай Донгак (Мугур-Акс ортумак школада), Ооржак Ошук-Саар, Чындун-оол Калдар-оол («Малчы» колхозта), Масын-оол Ондар, Владимир Суге-Мадыр (райкуускомда), Чуудун Кара-кыс, Октябрь Шивит-оол (СЭКП райкомунда) болгаш өскелер-даа чоңа чедир, солун лекцияларын номчуп келгенер.

Чыл эгезинде бээр лекцияларын чартыктай хей кезин колхозтарда аймак-ишчилерге номчаван. Ол багай эвес. Илчала-даа шиптирлиг ролду чургай эвес, номчуттугун лекцияларын шынар, дээштин база ажыктык ойнар. Илдем турбуже районун колхозтары күрүнө эйт, дүк саарынын чыл планарын чедир күөсеттин. Туду болгаш коммунал амылдарда калдырып, салыг организациаларында бадала база-ла оон дээрелес. Куш-ажылдыг бугурукчулуг болгаш сагыла-чурум чымыс, суурларда чамдык кижилерин аргатар, ажылга ээ-харыма

куштар, Куштур бажын, радио-даа бар. Лекция пропагандалыг киржи болур кижилер база эвээш эвес. Бис оларнын четге ажылга шыдавай турар бис. Куштура олагаларычче чоңу хара туудуп, организациаларыңа хамаарышкан комсомол, профилел организациалары, агиткыртыралар удуручулары четпес практиккап турар. «Малчы», «Моген-Бурен» колхозтарда «Билиг» нитилел организациаларының ажылы чогуур деңгээлде ам-даа четеин турар. Билдиги «Моген-Бурен» колхозта «Билиг» нитилел эге организацианың дарагы

Делегей байдалында болгаш шериг-патриоттуг, аныктарын аажы-чаң кижизилдеңизинин, педагогиканын, литературанын, уран чүлүдүн болгаш күрүнө, эрге-хоолуунун темаларына лекциялар эвээш эвес номчуттуган. Илчала-даа аныктарын совет патриотизминин болгаш пролетаржи интернационализминин, коммунисттик моральдыг норма-чакыктеринин бугуруу кижизилдин тарыхынын четпесинде районда 200 ажыг анык кижилер ортумак эртем чедип албай.

Эртем-атистиг темата, күш-куштурга болгаш спортка, эртем-техникага холбашкан лекциялар эвээш номчуттуган. Ол четпес. Бистин уевис-кижилеринин мага-бот, угаан-бодал, эртем-техниктиг депшиге талазы-биле бедик сайыралдык үеин, илчалаган ол темаларычче моон солгаар шыңгым кижизилдин салды негетинип турар.

Бистин районда лекция пропагандалыг калбарып чорудулуң аргалар хей: төптүтүмүн бригадаларын чугаллааска, кызыл-булдуңнар, кедээ

«Билиг» нитилелин район организацианын баштаар черинин харысалгалыг секретары.

ОРГАНИЗАЦИАНЫН АЖЫЛЫ

Амгы үеде политика, экономика, куштур, эртем-техника билиглерин хамыш-биле өөренип, шингээдиң алары кижик бугуруне удуу негедде апарган. Бо бүгүн чоңа таралдыган ССР-де 2,5 миллион чымыс кижигунуң «Билиг» нитилелин лекция чедир эвээш турар. Хуңуң-не 50 муң лекция номчуттуп, оларын 3 миллион хире кижик дынап турар.

Бо талазы-биле эвээш эвес ажыларын «Билиг» нитилелин Хову-Аксанда организацианын база чорудуп турар. 1972 чылдын январь 1-ден эгелээш, 1974 чылдын октябрь 1-ге чедир стурун лекторлары 1275 лекцияны чоңа, 202 лекцияны түсчери радиоуң дамчыттыр номчаван. Номчуттугун лекцияларын темалар айтыр-биле чаргата мындыг: СЭКП төөгү — 134, педагогика — 168, күрүнө болгаш хообу — 171, медицина — 227, эртем-техника талазы — 153 дөш оон-да ийай.

Эртен өтүттүг үеде дүтүндө алаанымыс болгаш делегей байдалын дугайында, география, үлөтүр экономиказы дөш шыпак лекциялар эки номчуттуган. Илчала-даа даразында темаларга лекцияларын чедир номчуттумаанын демдегээр херек: философия, эртемниг коммунизм, атеизм, психология, политиктиг экономика, бугурутугун мурнакчыларын болгаш чартыкчыларын дугайында.

Хову-Аксанын организацианын бодунуң ажылыг пропагандалыг иш-бүрү хирелерин аймактык турар. Чыгыс катан номчуу лекциялардан ангыда аас журналдарын, тематиктиг кезээлериң база со-

СОВЕТ КИЖИНИН ИДЕЙЛИГ БУЗУРЕЛИ

Совет кижик — ол дээрге чаа социалисттик бугурушкунуң кижик, коммунисттик тургузушкунуң дор. Оон эки чүдөдери — ханы идеяны, совет патриотизмин болгаш пролетаржи интернационализмин, мораль талазы-биле бедик шынарлары болур, ол бүгү эки чүдөдөр Төрөн чуртун чагай чоруу дээш чогаалдыкы куш-ажылга, социалисттик чарыкка, СЭКП-нин XXIV съездинин шиптирлерин амалдарга ботландар дээш демиселге тода илереп турар.

Коммунист партия куш-ажылды кижинин угаан-бодал талазы-биле өзүлдеңизин дугайында, оон бүгү талазын хожуулазын дугайында доктаама сагыш салып турар. Кижилерин куштуразынын эртем билинин, хей-иниңи медреселениг бедик депшиле чокка база ол шыпак чоругу материал-техниктиг тургузушкунуң чокка коммунизм тургузушкунуң деп, партия өөрдөп турар.

Чаа кижик, оон медресел, бугурушкунуң амылдарыныгыттың бүгү хевирлеринде, социалисттик харылааларын системанын, оон коммунисттик тургузушкунуң, күн бүрүдөгү куш-ажылга болгаш хей-иниңиңиң айма-чорудулуң идеология киржилеңизин үндөлгөн тургузушкунуң. СЭКП-нин XXIV съездинин шиптирлеринде үндөлгөн, экономиканын болгаш куштуранын улам ийай көдөрүп, массаларын чагай чоруу улам ийай бедилер, социалисттик демократиянын хожуулар талазы-биле шиптирлерин чорудуп турар хемчегелер чоңула социалисттик медреселениң өөренип дузалап турар.

Оон-биле чегелештир амгы байдалдарга субъективтиг факторларын, тодаргаларга, СЭКП-нин, күрүнө организацианын, хей-иниңи организациаларының, куш-ажылдык коллективтеринин, өг-бүлениң энче сорулгалыг системанын идеология киржилеңизин амылдын ажылы чонларын кижизилдеринге ролу аажок улгадып турар.

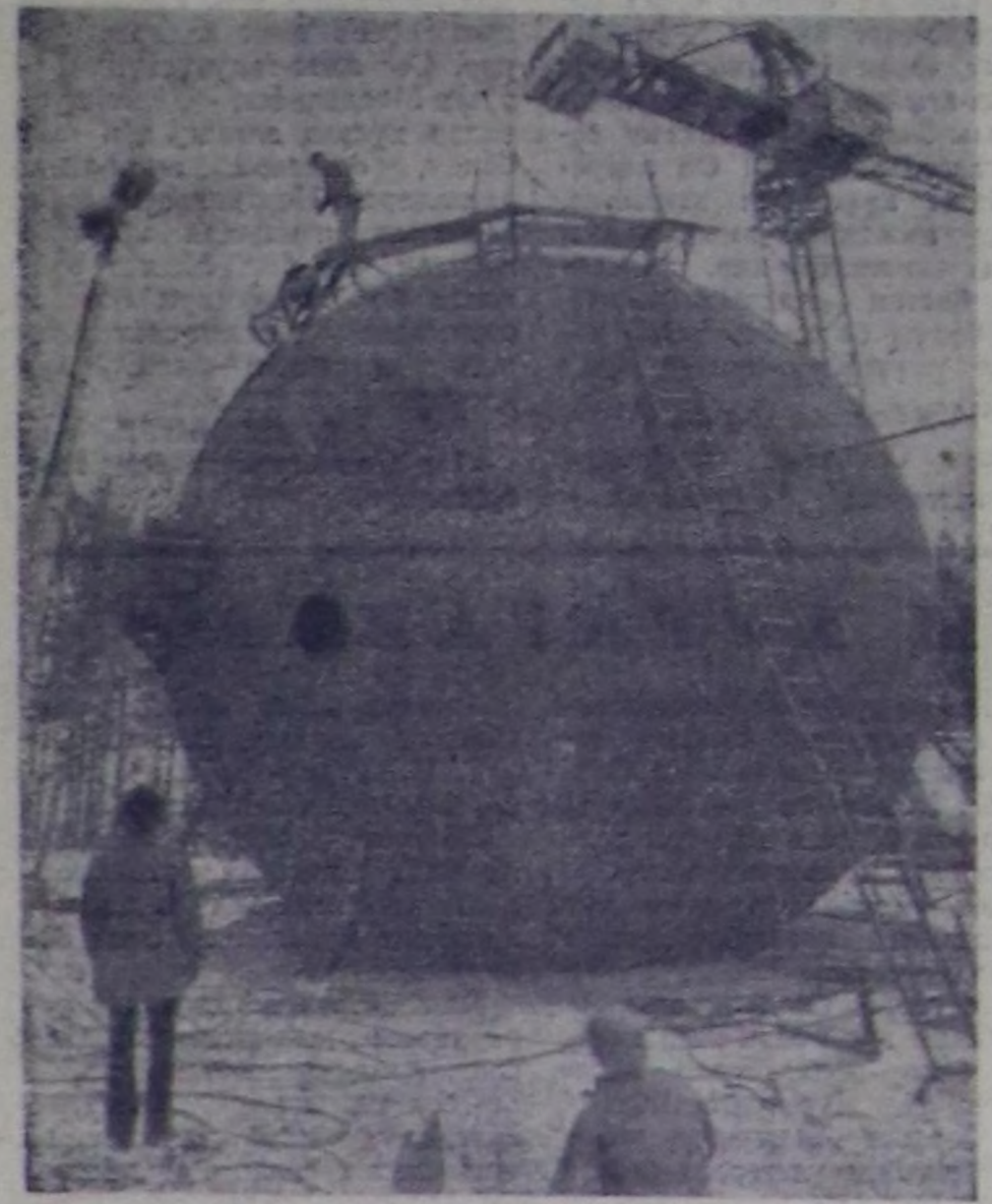
Чаа бугунуң кижизилдин хевирлеттеринге марксизм-ленинниң өөрдөлгөн шингээлди алыр бирги чериниң ужурадузалиг. Марксизм-ленинизм кижизилдеңизин идеялыг бижиг үндөлгөн болур. Марксизм-ленинниң үеел-бодалым үндөлгөн шикология эгелээш, ортумак болгаш дээш өөрдөлгөн черлеринге, профессионал-техниктиг өөрдөлгө системанын үндөлгөн улам ийай хожууру. Партия болгаш Совет күрүнө уруларын болгаш анык-өскенин өөрдөлгөн чымыс кижизилдеринин системанын бүгү талазы-биле сайыраптайжып турар. Бо талазы-биле СЭКП ТК база ССР-нин Министрлер Чогуулу аныктарын бугу-ийа ортумак өөрдөлгөге шип-

САКМАНЩИКТЕР БЕЛЕН

Хой ажылдыг «Торгалыг» совхозтун ажыл-ишчилери 1975 чылда хураган камгалал алырныга амгылашкан белеткенип эгелден.

Бо харысалгалыг ажылга Суден Сокур-ол 26 чыл иштинде ажылдап, төрөн совхозуңга 7670 хураганны, 15—18 чыл сакманщиктүн Кара-кыс Кара-оол, Майчыма Мандыла-оол олар тус-тузуна 3465—5580 хураганни доруктуруп берген.

Хой оолашыканын удавас эгелээр. Оон-биле кады сак-

А. ПОЛЯКОВТУҢ ФОТОЗУ. (СЭТА-нын фотохрониказы).

НОВОСИБИРСК. ССР-ниң Эртемниң академиязынын Сибирь салбырын Күш-ажылдыг Кызыл Тугу орденниң Гидродинамика институту частышкын физикадагы болгаш механикадагы хамаарышкан айтыргаларын шинчелдер чорудуп турар. Академик М. А. Лаврентьевтиң тургусканы Сибиринин частышкын ишчилерди кылдыр шикологияны амылдары — частышкын-биле дунулаалар, метеорит дүжериң үлөгерлер күрүнениң чымылгышкын аргазы делегейге калба-биле үндөлдүп турар.

Ам ында чымылгышкынның чаа шендел камеразын элтип тургузар аймак чоруп турар. Ховар дөш хемчээлиг ол камера шинчелде ажыларын улам калбартыр арганы сибири эртемчилеринге бээр.

ЧУРУКТА: чаа чымылгышкын камеразын элтип турары.

А. ПОЛЯКОВТУҢ ФОТОЗУ. (СЭТА-нын фотохрониказы).

ШЫН

